

KOD UCZNIKA

--	--	--

DATA URODZENIA UCZNIKA

--	--	--	--	--	--	--

dzień miesiąc rok

**Miejsce na naklejkę
z kodem**
 dysleksja

EGZAMIN PO GIMNAZJUM

CZĘŚĆ HUMANISTYCZNA

Początek

Instrukcja dla ucznia

1. Sprawdź, czy zestaw egzaminacyjny zawiera 14 stron.
Ewentualny brak stron lub inne usterki zgłoś nauczycielowi.
2. Na tej stronie i na karcie odpowiedzi wpisz swój kod i datę urodzenia.
3. Czytaj uważnie wszystkie teksty i zadania.
4. Rozwiązania zapisuj długopisem lub piórem z czarnym lub granatowym tuszem/atramentem. Nie używaj korektora.
5. W niektórych zadaniach są podane cztery odpowiedzi: A, B, C, D.
Odpowiada im następujący układ krater na karcie odpowiedzi:

A	B	C	D
---	---	---	---

Wybierz tylko jedną odpowiedź i zamaluj kratkę z odpowiadającą jej literą – np. gdy wybrałeś odpowiedź „A”:

A	B	C	D
---	---	---	---

6. Staraj się nie popełniać błędów przy zaznaczaniu odpowiedzi, ale jeśli się pomylisz, błędne zaznaczenie otocz kółkiem i zaznacz inną odpowiedź.

A	B	C	D
---	---	---	---

7. Rozwiązania pozostałych zadań zapisz czytelnie i starannie w wyznaczonych miejscach. Pomyłki przekreślaj.
8. Redagując odpowiedzi do zadań, możesz wykorzystać miejsca opatrzone napisem *Brudnopis*. Zapisy w brudnopisie nie będą sprawdzane i oceniane.

Powodzenia!**2008****Czas pracy: 120 minut**Liczba punktów do uzyskania: **50**

Tekst I

Książka nad książkami (fragment)

Przedtem nie było nic. Jak wyobrazić sobie: przedtem? Jak wyobrazić sobie NIC? [...] NIC jest dziwne. Ale jeszcze bardziej dziwne jest to, że coś JEST, że coś zaczyna BYĆ. Nie było liścia i jest liść. Nie było domu i jest dom. Nie było dziecka i jest dziecko. Człowiek się dziwi. Ale tylko dzieci, które pytają o wszystko, potrafią się naprawdę dziwić, dziwić się temu, że coś JEST. Tak więc zaczyna się Biblia. Takimi słowami się zaczyna: NA POCZĄTKU STWORZYŁ BÓG NIEBO I ZIEMIĘ.

Ziemia była pusta, nad nią wznosiło się tak samo puste niebo. A nad rozlanymi wodami unosił się Duch Boży. Nic nie było widać, bo ciemność zalegała niebo i ziemię. Nie było też nikogo, kto zobaczyłby, że nic nie widać.

Wtedy Bóg wypowiedział drugie swoje słowo: Niech się stanie światłość. I oto ciemność ustąpiła. Zabłyśło światło. Podobała się Bogu światłość, była dobra. Wtedy oddzielił światłość od ciemności. Światłość nazwał Dniem, a ciemność Nocą. Tak stał się pierwszy wieczór świata, zakończył się Pierwszy Dzień Stworzenia.

W Pierwszym Dniu stworzył Bóg niebo, ziemię i światło. Stworzył dzień i noc. Nie wiemy, jak długo trwał biblijny dzień stworzenia. Dzień Biblii nie musi się równać naszemu dniowi. Zaczęły się dziać rzeczy tak potężne, że każdy dzień był otwarciem nowej wielkiej ery ziemi i całego kosmosu. Mijał dla Boga dzień. Są różne czasy. Astronomowie badający ruchy ciał niebieskich znają także inny czas, znają czas gwiazdny mający inną długość niż ziemski. [...]

Wszystko stworzone w ciągu sześciu dni było dobre.

Dobra ziemia i morze.

Dobre słońce.

Dobre powietrze, przestrzeń i wiatr.

Dobry dzień i noc.

Dobry wieczór i poranek.

Dobra ciemność i światło.

Dobre drzewa, cienie i obłoki.

Dobre deszcze i śniegi.

Dobre zwierzęta.

Dobry człowiek.

Bóg widział kwiaty podobne do ptaków i ptaki jak ogromne kwiaty. Widział drzewa pnące się jak węże i węże podobne do drzew. Widział żyjątka morskie i owady jak drogocenne klejnoty. Wszystko było dobre w oczach Boga. Jednakowo dobre. I wielki słoń, i mały pajęczek. I gwiazda, i człowiek. Wszystko było dobre – bo BYŁO, bo istniało. [...]

Biblijny opis stworzenia świata [...] jest wielką wizją ludzkości ciekawej zawsze wszystkiego, co było NA POCZĄTKU. Ale nie jest to także obraz sprzeczny z nauką i rozumem. Wiedział o tym uczoney, który odkrył ogromny szkielet przedpotopowego zwierza dinozaura. Wyglądał on tak, jakby jeszcze wychodził z wody, wynurzał się z morskich głębin, aby zacząć stąpać po ziemi. Wiedział o tym inny uczoney, który odkrył w głębi skały odcisnięty kształt starożytnego ptaka archeopteryksa, podobnego zarazem do gada i do ptaka, latającego jaszczura.

Wielki uczoney angielski, Darwin, twórca teorii ewolucji gatunków, myślał, że zaprzeczył biblijnemu obrazowi stworzenia. Darwin odkrył, że gatunki tworzyły się przez całe wieki. Jedne udoskonalały się, inne ulegały zagładzie. Płód ludzki w łonie matki przechodzi wszystkie stadia rozwoju, jest podobny do małego jednokomórkowego żyjątka, potem do ryby, do ptaka, aż wreszcie staje się ssakiem – człowiekiem. Darwin inaczej pojmował czas. Czas Stworzenia nie musi mieć nic wspólnego z naszym czasem, który mierzymy napałkami ludzkiego życia. A jaki jest czas jaszczurki, czas motyla, węża, słońca? Przecież motyl musi w ciągu kilku godzin przeżyć całe swoje życie.

Zadanie 1. (0-1)

Tekst I nawiązuje do opowieści zawartej w biblijnej

- A. Księdze Rodzaju.
- B. Księdze Wyjścia.
- C. Księdze Kapłańskiej.
- D. Księdze Liczb.

Zadanie 2. (0-1)

Tekst Anny Kamińskiej jest

- A. naukową wizją stworzenia świata i człowieka.
- B. zapisem ważnych wydarzeń historycznych.
- C. apokryficzną wersją sześciu dni stworzenia.
- D. literackim komentarzem do biblijnej opowieści.

Zadanie 3. (0-1)

Sześć dni stworzenia świata to czas

- A. ziemski.
- B. gwiazdowy.
- C. umowny.
- D. słoneczny.

Zadanie 4. (0-1)

Z tekstu I można wywnioskować, że dzieła Boże były dobre przede wszystkim dlatego, iż

- A. zachwycały swoją różnorodnością.
- B. właśnie zaczęły istnieć.
- C. bardzo pięknie wyglądały.
- D. były użyteczne i potrzebne.

Zadanie 5. (0-1)

Biblijny opis stworzenia świata nie jest sprzeczny z nauką, ponieważ

- A. należy go traktować jedynie jako poemat o początku świata.
- B. odkrycia naukowców potwierdzają biblijny opis stworzenia.
- C. nauki przyrodnicze i Biblia pytają o początek, cel i sens świata.
- D. „prawdy naukowe” i „prawdy wiary” to pojęcia bliskoznaczne.

Zadanie 6. (0-1)

Dominującą cechą języka tekstu I są

- A. pytania retoryczne.
- B. wyszukane epitety.
- C. liczne powtórzenia.
- D. wymyślne metafory.

Zadanie 7. (0-1)

Pojawiający się w tekście I wyraz „ewolucja” oznacza zmiany

- A. powolne.
- B. drobne.
- C. gwałtowne.
- D. chwilowe.

Tekst II**Wygnani**

Biblia milczy czy się Adam z Ewą całowali
bardzo wielu współczesnych nic to nie obchodzi
choć najpierw się żyje a potem pomyśli

a jednak jak to było w sam raz poza bramą
może mówili patrząc w czarne gwiazdy złote
chyba tutaj także będziemy się kochać
miłość za nami biegnie choć nie ma doświadczeń
trudniej po rajku niż po ziemi chodzić

nie wiedzieli nawet jak w oczy popatrzeć
czy od razu całować czy ukryć wzruszenie

a miłość tylko jedną można wszędzie spotkać
przed grzechem i po grzechu zostaje ta sama

Jan Twardowski, *Zaufałem drodze. Wiersze zebrane 1932–2006*, Warszawa 2007.

Zadanie 8. (0–1)

Wiersz księdza Twardowskiego rozwija motyw

- A. stworzenia pierwszych ludzi.
- B. beztroskiego życia w Edenie.
- C. opuszczenia przez ludzi rajku.
- D. narodzin Kaina i Abla.

Zadanie 9. (0–1)

Bohaterowie tekstu II są

- A. pewni siebie.
- B. nieporadni.
- C. doświadczeni.
- D. naiwni.

Zadanie 10. (0–1)

Sformułowanie *a miłość tylko jedną można wszędzie spotkać/przed grzechem i po grzechu zostaje ta sama* oznacza, że miłość przede wszystkim jest

- A. wszechobecna.
- B. wieczna.
- C. grzeszna.
- D. niezmienna.

Tekst III**Poczwarka (fragment)**

Zrobienie lalki w Ogrodzie, bez pomocy mamy, bez szmatek czy plasteliny, nie było łatwe. A jednak udało się. Lalka miała tułów z grubego patyka, głowę z jabłka, oczy z pestek, nos z kwiatowej łodyżki i usta z rozgniecionych malin. Pęk trawy zastąpił włosy. Kolejne patyki stały się rękami i nogami, a liście ubraniem. A gdy Myszka zanuciła kotysankę i pohuściła lalkę na rękach, Ewa wydała okrzyk radości i wyrwała ją z jej rąk.

- Moja lalka – powiedziała stanowczo.
- Twoja – przytaknęła Myszka.
- Nasza – poprawił Adam.
- Wasza – zgodziła się dziewczynka. – Szkoda, że to nie jest prawdziwe dziecko, wtedy już nigdy byście się nie nudzili. Ale żywe dzieci są tylko na dole [...].
- Chciałabym mieć żywe dziecko – westchnęła Ewa.
- Nie możecie mieć dziecka, póki jesteście w Ogrodzie – powiedziała Myszka. – Wszystko tutaj jest od razu duże. Ptaki, zające, krowy i kangury... Jakby nigdy nie były dziećmi.
- Ewa, zajęta lalką, nie zwróciła uwagi na słowa Myszkę, ale Adam słuchał zaintrygowany.
- Myślisz, że jest w nas czegoś za mało?
- Jest w was za mało wad – odparła odruchowo Myszka.
- Wąż za jej plecami zachichotał.
- Kobieta szybko pojęła, co robić z lalką. Już po chwili nuciła jej kotysankę, trawiaste włosy zaplatała w warkocze i karmiła ją sokiem z jabłka.
- Wszyscy tam, na dole, mają dzieci? – spytała Myszkę.
- Nie wszyscy, ale większość – odparła Myszka.
- Muszę mieć prawdziwe, żywe dziecko – szepnęła Ewa.

Dorota Terakowska, *Poczwarka*, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2004.

Zadanie 11. (0–1)

Rozmowa Myszkę z Ewą toczy się w

- A. ogródka przyjaciół.
- B. rajskim ogrodzie.
- C. miejskim parku.
- D. pałacowym ogrodzie.

Zadanie 12. (0–1)

Adam i Ewa nie mają dzieci, ponieważ

- A. nie chcą mieć potomstwa.
- B. popełniają zbyt wiele grzechów.
- C. nie są zwyczajnymi ludźmi.
- D. muszą wypełniać inne obowiązki.

Zadanie 13. (0–1)

Wąż zachichotał, ponieważ

- A. słowa Myszkę uważał za zabawne.
- B. zachowanie Ewy wydało mu się dziecinne.
- C. uznał pytanie Adama za niedorzeczne.
- D. miał już wobec Ewy nieczne zamiary.

Tekst IV**Pamiętniki Adama i Ewy (fragment)****Po upadku**

Gdy spoglądam w przeszłość, Ogród wydaje mi się snem. Był taki piękny, niewyobrażalnie piękny, zachwycająco piękny, a teraz przepadł i więcej go nie zobaczę.

Straciłam Ogród, ale za to zyskałam jego i jestem szczęśliwa. Kocha mnie najlepiej jak potrafi, a ja kocham go z całej mocy mej uczuciowej natury, co, jak sądzę, jest właściwe dla mej młodości i płci. Gdy zadaję sobie pytanie, dlaczego go kocham, okazuje się, że nie wiem, i tak naprawdę nie bardzo chcę wiedzieć.

[...] Kocham niektóre ptaki za ich śpiew; lecz Adama nie kocham ze względu na jego śpiewanie; nie, nie dlatego. Im więcej śpiewa, tym trudniej jest mi się do tego przyzwyczaić. Mimo tego proszę go, by śpiewał, ponieważ pragnę polubić wszystko to, co go interesuje.

[...] Nie kocham go również ze względu na bystrość jego umysłu; nie, nie dlatego. To nie jego wina, że jego umysł jest, jaki jest, gdyż sam go sobie nie stworzył. Adam jest taki, jakim stworzył go Bóg, i to wystarcza. Krył się w tym mądry zamysł, tyle wiem na pewno. Z czasem jego umysł się rozwinie, choć sądzę, że nie będzie to gwałtowny proces. Jednakże nie ma pośpiechu.

[...] Nie kocham go również ze względu na jego rycerskość; nie, nie dlatego. Doniósł na mnie, ale go nie winię; sądzę, że to cecha jego płci, a on swojej płci nie stworzył. Ja oczywiście bym na niego nie doniosła – prędzej bym zginęła, lecz to również jest cecha właściwa mojej płci i nie ma w tym żadnej mojej zasługi, bo i ja swojej płci nie stworzyłam.

Dlaczegoż zatem go kocham? [...] Tak, sądzę, że kocham go po prostu dlatego, że jest mój i jest mężczyzną.

Czterdzieści lat później

Modłę się o to i pragnę tego, abyśmy mogli odejść z tego świata razem. Jest to pragnienie, które nigdy nie zniknie ze świata, lecz znajdzie swe miejsce w sercu każdej kochającej żony aż po kres wszechczasów i nazywane będzie moim imieniem.

Lecz jeśli jedno z nas musi odejść pierwsze, to modłę się o to, żebym to była ja, gdyż on jest silny, a ja słaba. Nie jestem mu aż tak niezbędna, jak on mnie. Życie bez niego nie byłoby już życiem; jakże bym je zniosła? [...]

Na grobie Ewy:

Adam: Gdziekolwiek była ona, tam właśnie był Raj.

Mark Twain, *Pamiętniki Adama i Ewy*, Wydawnictwo Zielona Sowa, Kraków 2003.

Zadanie 14. (0–1)

Tekst IV jest pochwałą

- A. rajskiego ogrodu.
- B. okresu młodości.
- C. mądrej miłości.
- D. zalet Adama.

Zadanie 15. (0-1)**Wygnanie z raju było dla Ewy początkiem**

- A. wielkiej tęsknoty.
- B. nieustającego cierpienia.
- C. ciągłych kłótni.
- D. małżeńskiego szczęścia.

Zadanie 16. (0-1)**Napis na grobie Ewy to**

- A. epistoła.
- B. epitet.
- C. epitafium.
- D. epizod.

Zadanie 17. (0-1)**Słowa „Gdziekolwiek była ona, tam właśnie był Raj” są**

- A. wyznaniem.
- B. skargą.
- C. modlitwą.
- D. zagadką.

Zadanie 18. (0-1)**Tekst IV jest potwierdzeniem**

- A. istnienia Adama i Ewy.
- B. żywotności motywów biblijnych.
- C. faktu odnalezienia pamiętników.
- D. błędnego odczytania Biblii.

Tekst V**Wygnanie z raju**

Chodziłeś po dolinach i ogrodach,
Najdoskonalszy swego władcy twór.
Kwiatowy pył osiadał ci na stopach,
Twarz chłodził tresowany wiatr.
Zwierzęta grzały cię puszystą sierścią,
W źrenicy tańczył strumieni błysk.
A w zamian za to tylko posłuszeństwo,
Uległość wobec Pana, więcej nic.
Tylko pokora wobec bezwzględnego nieba,
Miłość do tego tylko, co potrzeba.
A ja nie mogłam bezczynnością żyć upojną
I robiłam to, czego nie wolno.

Zrobiłaś, to się daje odczuć.
Kaleczę sobie palce na kamieniach,
A plecy jeszcze czują Archanioła miecz.
I płaczesz, idąc w dół po zboczu,
U mojej szyi płaczesz ze zmęczenia
I nie masz nawet sił na starcie brudnych łąz.
– Dałam ci rozkosz.
– Dałaś ból.
– Dałam ci dumę.

- I wstyd.
- Więc powiedz, po co jeszcze każesz mi iść z sobą,
Skoro nie cierpisz mnie i drwisz.

- Utraciłem raj –
- Więc po bezdrożach pójdiesz nie czekając cudu.
- Utraciłem raj –
- I będziesz walczył o każdy życia dzień.
- Utraciłem raj –
- Na próżno czekać będziesz końca swoich trudów.
- Utraciłem raj –
- Nie będziesz miał nikogo oprócz mnie.

- Utraciłam raj –
- Do końca nie zapomnę ci tej winy.
- Utraciłam raj –
- Będziesz cierpiała razem ze mną, licząc dni.
- Utraciłam raj –
- I będę bił cię, będę krzywdził bez przyczyny.
- Utraciłam raj –
- Jesteś słabością moją, więc mi dodaj sił.
 - Pomóż mi przejść przez strumień.
 - Rękę daj.

Utraciliśmy
Utraciliśmy
Utraciliśmy
Raj

Jacek Kaczmarski, *Wygnanie z raju*

Zadanie 19. (0–1)

Tekst V ma formę

- A. dialogu między bohaterami.
- B. opowiadania unaoczniającego.
- C. plastycznego opisu sytuacji.
- D. wyznania podmiotu lirycznego.

Zadanie 20. (0–1)

Ewa zrobiła „to, czego nie wolno”, ponieważ

- A. nie potrafiła oprzeć się namowom węża.
- B. była młoda i bardzo lekkomyślna.
- C. nie chciała dłużej być posłuszna Bogu.
- D. zazdrościła Adamowi jego doskonałości.

Zadanie 21. (0–1)

Odwołując się do budowy słowotwórczej wyrazu „bezdroże”, wyjaśnij jego znaczenie.

.....

Zadanie 22. (0–1)

Objaśnij przerośnięte znaczenie zwrotu „prowadzić na bezdroża”.

.....

Zadanie 23. (0–3)

Nazwij wymienione niżej środki poetyckie:

- *Jesteś słabością moją, więc dodaj mi sił.*
-

- *W źrenicy tańczył strumieni błysk.*
-

- *najdoskonalszy twór*
-

Tekst VI

A.

Jest stary, mądry i przepelniony magią od głowy po czubek ogona. Nie daje mleka i nie pilnuje obejścia, ale i tak otoczono go o wiele większym kunsztem niż jakiegokolwiek inne zwierzę. Wąż – odwieczny wróg człowieka, a jednocześnie jego najstarszy opiekun i nauczyciel, [...] zwierzę, które kiedyś jako pierwsze śmiało zakwestionować Boży monopol na wiedzę i przyczyniło się do wygnania ludzi z Edenu. Zostało za to okrzyknięte „najnikczemniejszą istotą świata” i „szatanem”, a rozsierdzony Stwórca przeklął je i skazał na wieczne czołganie się po ziemi. Wszystko przez to, że wąż, który był „bardziej przebiegły niż wszystkie zwierzęta lądowe”, zaoferował człowiekowi owoce wiedzy mogące upodobnić go do Pana.

Na szczęście inne mityczne węże nie wpadały w kłopoty z powodu swojego wybujałego intelektu, a wręcz przeciwnie – otaczał je powszechny szacunek. Wąż, jako symbol nieustannego odradzania się, był wiernym towarzyszem pierwszego lekarza w dziejach, Asklepiosa (Eskulapa). Oplatał jego laskę podróżną i pomagał mu wyszukiwać w lasach lecznicze zioła i korzonki. Dzięki jego pomocy kuracje Asklepiosa bywały tak piorunująco skuteczne, że oprócz uzdrowień zdarzały się też wskrzeszenia. Wuj Asklepiosa, Hermes – boski posłaniec – nigdzie nie ruszał się bez kaduceusza, czyli kija oplecionego przez dwa węże. Legenda mówi, że pewnego dnia spotkał na swej drodze dwa walczące gady. Włożył między nie swój kij, a te natychmiast oplotły go w idealnej zgodzie. Tak oto powstał piękny symbol harmonii i jedności przeciwieństw.

W starożytnym mieście Ur czczono z kolei wężowego boga – najprawdopodobniej personifikację rzeki Eufrat. A woda to życie, więc węże z patronów rzek i opadów stały się bóstwami płodności.

Z egipskiej mitologii warto wymienić dobrego Mehena, który związał się pod łodzią solarnego bóstwa Re i chronił ją przed wszelkim niebezpieczeństwem, a także mitycznego Ouroborosa, węża wieczności potykającego własny ogon.

W mitologii naszych słowiańskich przodków występuje niejaki „Naletnik” albo „Pieniężny żmij”. Był on, jak sama nazwa wskazuje, majątnym gadem. Nie on jeden – węże często występowały w roli strażników skarbów. Z czasem ludzie „przerobili” je na smoki, przelewając w nowe, mityczne stwory wszystkie wężowe wady i zalety: mądrość, przebiegłość czy obeznanie z magią. Oczywiście nie chodziło o pilnowanie skarbów. Węże strzegły przed zachłannym człowiekiem tajemnic, całkiem odwrotnie niż biblijny wąż kusiciel.

Weronika Kowalkowska, *Co tak syczy? – Wąż święty i przeklęty*, „Wróżka” nr 11/2005.

B.

• Kobra była zwierzęciem bogini egipskiej Wadżojet, „Zielonej”, która stała się tytułarną boginią królestwa Dolnego Egiptu. Ureusz – jeden z symboli władzy faraona, noszony nad czołem, przedstawia atakującą kobrę, niekiedy zionącą ogniem i skrzydlatą.

• Wąż – błogosławieństwo: zaprzężony do wozu Triptolemosa, który wg mitu gr. z rozkazu Demeter objeżdżał świat, ucząc ludzi uprawy roli i dobrych obyczajów.

• Chrześcijaństwo uczyniło węża (z drzewa wiadomości) Szatanem-kusicielem; jako symbol diabła przedstawiano go we wczesnej sztuce chrześc. u stóp Madonny, nowej Ewy, która w przeciwieństwie do poprzedniej pokonała węża-Szatana, zgodnie z zapowiedzią Jahwe: „Położę nieprzyjaźń między tobą i niewiastą, ona zetrze głowę twoją, a ty czyhać będziesz na jej piętę”.

Władysław Kopaliński, *Słownik symboli*, Oficyna Wydawnicza „Rytm”, Warszawa 2001.

Zadanie 24. (0–2)

Kto i jakie znaczenia symboliczne nadawał wężowi w czasach starożytnych?

Uzupełnij tabelę na podstawie tekstu VI.

Mieszkańcy starożytnego świata	Znaczenie symboliczne nadawane wężowi
	symbol przebiegłości i Szatana
Grecy	
Egipcjanie	
	symbol (bóstwo) płodności
Słowianie	

Zadanie 25. (0–2)

Objasnij znaczenie następujących frazeologizmów:

- mieć węża w kieszeni

.....

- wyhodować żmiję na własnej piersi

.....

Zadanie 26. (0–5)

Napisz notatkę do gazetki szkolnej na temat spotkania z wybitnym znawcą kultury starożytnej. Wykorzystaj informacje zawarte w tekście VI.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 27. (0–16)

Zredaguj opowiadanie z dialogiem pt. *Jeden dzień w raju*.

Pamiętaj, że Twoja praca nie powinna być krótsza niż połowa wyznaczonego miejsca.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

